

WSPÓŁPRACA W ZAKRESIE
WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI
I SPRAW WEWNĘTRZNYCH
W UNII EUROPEJSKIEJ

Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego

Władysław Czapliński
Agnieszka Serzysko

WSPÓŁPRACA W ZAKRESIE
WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI
I SPRAW WEWNĘTRZNYCH
W UNII EUROPEJSKIEJ

Warszawa 2017

Publikacja wydana w ramach Programu Wydawniczego Centrum Europejskiego
Uniwersytetu Warszawskiego

Recenzenci

prof. IPN PAN Monika Szwarc

dr hab. prof. UW r Dagmara Kornobis-Romanowska

Projekt okładki

Barbara Kuropiejska-Przybyszewska

Korekta

Zespół

© Copyright by W. Czaplński, A. Serzysko

© Copyright by Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2017

© Copyright by Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego

Wszelkie prawa zastrzeżone. Każda reprodukcja lub adaptacja całości bądź części
niniejszej publikacji, niezależnie od zastosowanej techniki reprodukcji (drukarskiej,
fotograficznej, komputerowej i in.), wymaga pisemnej zgody Autorów i Wydawcy.

Wydawca

Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR

03-982 Warszawa, ul. Dedala 8/44

tel. 602 247 367, fax 22 870 03 60

e-mail: oficyna@aspra.pl

www.aspra.pl

ISBN 978-83-7545-763-6

Objętość: 23,6 ark. wyd.

Spis treści

ROZDZIAŁ I. Początki współpracy w zakresie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. Najważniejsze etapy rozwoju 7

ROZDZIAŁ II. Układy z Schengen i ich wpływ na współpracę w zakresie spraw wewnętrznych i wymiaru sprawiedliwości 21

- 2.1. Pierwsze porozumienie z Schengen (14 czerwca 1985 r.). 22
- 2.2. Najważniejsze elementy drugiego porozumienia z Schengen,
tzw. wykonawczego (19 czerwca 1990 r.). 24
  - 2.2.1. Zasady przekraczania granic wewnętrznych i polityka wizowa . .24
  - 2.2.2. Zasady polityki azylowej 26
  - 2.2.3. Współpraca policyjna 27
  - 2.2.4. System informacyjny Schengen (SIS). 32
  - 2.2.5. Współpraca sądowa. 35
  - 2.2.6. Rozwój kompetencji Unii Europejskiej w odniesieniu
do spraw wewnętrznych i wymiaru sprawiedliwości –
III filar Unii Europejskiej w traktacie z Maastricht. 36
  - 2.2.7. Inne konsekwencje porozumień z Schengen. 37
  - 2.2.8. Traktat amsterdamski – włączenie *acquis* Schengen
do prawa unijnego. 38

ROZDZIAŁ III. Instytucje Unii Europejskiej w zakresie wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości 45

- 3.1. Zasady prawa unijnego 47
- 3.2. Prawo Unii Europejskiej a prawo państw członkowskich. 59
  - 3.2.1. Bezpośredni skutek prawa unijnego 60
  - 3.2.2. Prawo Unii Europejskiej w prawie państw członkowskich –
punkt widzenia Unii Europejskiej. 61
  - 3.2.3. Prawo Unii Europejskiej w prawie państw członkowskich –
perspektywa konstytucji i sądów krajowych. 65
- 3.3. Instytucje Unii Europejskiej 72
- 3.4. Odpowiedzialność państwa za naruszenie prawa unijnego. 86
- 3.5. Nowa architektura przestrzeni wolności, bezpieczeństwa
i sprawiedliwości w Unii Europejskiej 88
  - 3.5.1. Szczególne rozwiązania instytucjonalne dotyczące współpracy
sądowej i policyjnej Unii Europejskiej 89
  - 3.5.2. Współpraca wzmocniona (zacieśniona, pogłębiona) 93

3.6. Źródła prawa w zakresie Przestrzeni Wolności Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości	98
3.6.1. Umowy międzynarodowe	106
3.6.2. System źródeł prawa po wejściu w życie traktatu lizbońskiego	107
3.6.3. Prawo wtórne.	109
ROZDZIAŁ IV. Prawo azylowe i wizowe oraz polityka imigracyjna. . .	119
4.1. Określenie państwa odpowiadającego za rozpatrywanie wniosków azylowych	124
4.2. Ustanowienie zasad wykładni pojęcia uchodźcy oraz minimalnych standardów proceduralnych.	129
4.3. Ochrona innych grup osób nie posiadających statusu uchodźcy (głównie ochrona tymczasowa/uzupełniająca)	144
4.4. Inne zagadnienia związane z przepływem osób: zarządzanie i ochrona granic zewnętrznych	145
4.5. Nowe zasady wspólnej polityki wizowej i imigracyjnej.	155
ROZDZIAŁ V. Współpraca sądowa w sprawach cywilnych.	173
5.1. Regulacje prawne dotyczące właściwości sądów i wykonywania orzeczeń sądowych	178
5.2. Uproszczenie procedury	209
5.3. Współpraca instytucjonalna w sprawach cywilnych.	225
ROZDZIAŁ VI. Współpraca policyjna. Zwalczanie przestępczości zorganizowanej	229
6.1. Współpraca operacyjna	244
ROZDZIAŁ VII. Współpraca sądowa w sprawach karnych	251
7.1. Uproszczenie i ułatwienie współpracy oraz pomocy prawnej w postępowaniu sądowym w sprawach karnych – kwestie instytucjonalne.	254
7.2. Uproszczenie i ułatwienie współpracy oraz pomocy prawnej w postępowaniu sądowym w sprawach karnych – kwestie proceduralne	269
7.3. Harmonizacja przepisów prawa karnego materialnego i harmonizacja procedur karnych	292
7.4. Inne aspekty współpracy w zakresie prawa karnego.	299
7.5. Podsumowanie.	314
Bibliografia (wybór).	319
Wykaz skrótów.	323